

STRESZCZENIE

Wstęp:

Choroba onkologiczna stanowi dla człowieka często niezwykle trudną sytuację zarówno pod względem poznawczym, emocjonalnym jak i społecznym. Wpływa na wszystkie obszary funkcjonowania chorego determinując jego poziom jakości życia oraz funkcjonowanie psychologiczne. W służbie zdrowia nie tylko jednak pacjent poddany jest stresogennemu charakterowi choroby. Personel medyczny również często doświadcza trudnych emocji i problemów w związku ze sprawowaną funkcją.

Lekarze onkolodzy stanowią szczególną grupę pracowników, którzy narażeni są na szereg negatywnych czynników związanych ze środowiskiem pracy, a jednocześnie wymagana jest od nich wyjątkowego rodzaju postawa wobec pacjentów chorujących na nowotwory, często balansujących na krawędzi życia i równie często będących w terminalnym stadium swojego schorzenia. Poza oddziaływaniem wobec pacjentów lekarze Ci obcują z cierpieniem rodziny, nawiązując w długoterminowej perspektywie oddziaływania medycznego głębszą relację z chorymi niż bywa to w innych specjalizacjach. Wymaga to od lekarzy posiadania odpowiednich zasobów osobistych do udźwignięcia codziennych trudów pracy i podtrzymania motywacji osiągnięć i satysfakcji w swojej pracy zawodowej.

Cele:

Celem pracy była analiza wymagań: osobowościowych predyspozycji, zdolności emocjonalnych, umiejętności społecznych i radzenia sobie ze stresem oraz wartości w procesie samorealizacji lekarzy onkologów, a także wpływu zasobów osobistych na poczucie własnej skuteczności, samooceny i odczuwanej satysfakcję z życia.

Material i metody:

Grupę badaną stanowiło 117 osób, będących lekarzami onkologami już ze specjalizacją, bądź pracujących z osobami chorymi na nowotwory, lecz będących w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Lekarze pochodzili z czterech ośrodków, wcześniej wytypowanych w drodze doboru losowego. Do oceny zasobów osobistych zastosowano następujące narzędzia psychometryczne: Inwentarz Osobowości NEO – FFI, Popularny Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej – PKIE, Kwestionariusz Portretów – PVQ oraz Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych – CISS.

Do oceny procesów samorealizacji zastosowano Skalę Satysfakcji z Życia SWLS,

Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności – GSES oraz Skalę Samooceny SES.

Wyniki:

Z przeprowadzonej analizy otrzymanych wyników badań ustalono, że lekarze ogólnie wysoko oceniają poziom samorealizacji poprzez ocenę samooceny oraz względnie wysoko poziom satysfakcji z życia. Ponadto okazało się, że trudno jest znaleźć ogólny wzorzec potrzebnych zasobów osobistych do podtrzymywania i budowania wysokiego poziomu samorealizacji w badanej populacji, a zasoby stanowią czynnik różnicujący poszczególne osoby.

Inteligencja emocjonalna oraz preferowanie zadaniowego stylu radzenia sobie w sytuacji trudnej pozytywnie korelują z zadowolenie z życia, samooceną oraz poczuciem skuteczności (dla r ; $p < 0,05$). Nie odnotowano istotnego wpływu czynników socjodemograficznych na poziom posiadanych zasobów oraz stopień samorealizacji mierzonej poczuciem satysfakcji, samooceny oraz skuteczności. W toku analizy regresji ustalono, że poczucie satysfakcji, samooceny oraz poczucie skuteczności budują różne modele zasobów osobistych wśród lekarzy onkologów

Wnioski:

1. Badane zasoby osobiste lekarzy onkologów: osobowość, inteligencja emocjonalna, radzenie sobie ze stresem oraz preferowane wartości kształtują się na wysokim poziomie.
2. Zasoby osobiste z różnych obszarów, w tym wartości, cechy osobowości, inteligencji emocjonalnej oraz styl radzenia sobie ze stresem współwystępują z poziomem samooceny, poczuciem skuteczności oraz satysfakcją życiową.
3. Modele predykcyjne samorealizacji wśród lekarzy onkologów zbudowane są z różnych zasobów osobistych w tym ugodowości, stylu radzenia sobie ze stresem skoncentrowanego na emocjach, empatii oraz rozumienia własnych i cudzych emocji.
4. Włączanie strategii zwiększających kompetencje psychologiczne i osobowościowe, a także relacyjne lekarzy może przyczynić się do większej potrzeby samorozwoju i większej satysfakcji nie tylko z pracy, ale i z jakości życia lekarzy.
5. Kierunek dalszych badań powinien zmierzać do weryfikacji wpływu poszerzonej

edukacji psychologicznej lekarzy na dostępność zasobów osobistych i dążenia do samorealizacji, a także rozszerzenia perspektywy rozumienia zasobów o środowisko pracy i życia rodzinnego, a w tym o ocenę zadowolenia ze stosunku pracy i standardu życia.

SUMMARY

Introduction:

Oncological disease is often an extremely difficult situation for people in cognitive, emotional and social terms. It affects all areas of the patient's functioning, determining his/her quality of life and psychological functioning. In health care, however, not only the patient is subjected to the stressful nature of the disease. Also medical staff often experiences difficult emotions and problems in connection with their function.

Oncologists are a special group of employees who are exposed to a number of negative factors related to the work environment, and at the same time they are required to have a special kind of attitude towards patients suffering from cancer, often balancing on the edge of life and often at the terminal stage of their illness. In addition to the impact on patients, these doctors deal with the suffering of the family, referring in the long-term perspective of medical impact to a deeper relationship with patients than it is in other specialties. This requires that doctors have adequate personal resources to bear everyday work hardships and to maintain motivation for achievement and satisfaction in their professional work.

Objectives:

The aim of the work was to analyze the requirements: personality predispositions, emotional abilities, social skills, ability to cope with stress and values in the process of self-fulfillment of oncology doctors, as well as the impact of personal resources on self-efficacy, self-esteem and satisfaction with life.

Material and methods:

The study group consisted of 117 people, who are already doctors oncologists with a specialization, or people working with cancer patients, but in the process of specialist training. Doctors came from four randomly selected centers. The following psychometric tools were used to assess personal resources: Personality Inventory NEO – FFI, Popular Emotional Intelligence Questionnaire – PKIE, Portrait Questionnaire – PVQ and Questionnaire for Coping in Stress Situations – CISS.

To assess the processes of self-fulfillment, the Satisfaction Scale of Life SWLS, the Scale of Generalized Own Efficiency - GSES and the SES Self-Assessment Scale were used.

Results:

The analysis of the obtained research results show that doctors generally assess the level of self-realization through self-assessment high and the level of life satisfaction relatively high. Moreover, it turned out that it is difficult to find a general pattern of personal resources needed to build and maintain a high level of self-realization in the study population, and resources are a factor differentiating individuals.

Emotional intelligence and the preference for a task-oriented style of coping in a difficult situation positively correlate with life satisfaction, self-esteem and a sense of effectiveness (for r ; $p < 0.05$). There was no significant impact of sociodemographic factors on the level of possessed resources and the degree of self-fulfillment measured by a sense of satisfaction, self-esteem and effectiveness. Regression analysis established that the sense of satisfaction, self-esteem and sense of effectiveness build different models of personal resources among oncologists.

Conclusions:

1. The researched personal resources of oncologists: personality, emotional intelligence, coping with stress and preferred values are at a high level.
2. Personal resources from various areas, including values, personality traits, emotional intelligence and style of coping with stress co-exist with the level of self-esteem, sense of effectiveness and satisfaction of life.
3. Predictive models of self-fulfillment among oncologists are built from various personal resources, including conciliation, style of coping with stress focused on emotions, empathy and understanding one's own and other people's emotions.
4. Incorporating strategies that increase psychological and personality competences as well as relational ones of physicians may contribute to a greater need for self-development and greater satisfaction not only from work, but also from the quality of life of doctors.
5. The direction of further research should aim to verify the impact of expanded psychological education of physicians on the availability of resources and personal aspirations for self-realization, as well as broadening the perspective of understanding resources about the work environment and family life, including the assessment of satisfaction with the employment and the standard of living.